

М.В.Гоголь «Ревізор». Творча історія п'єси. Образ Хлестакова.

10.02 - 11.02.2022 р.

В 30-ті роки ХІХ століття українець Гоголь заклав міцний фундамент для створення національної російської драматургії. До появи комедій Миколи Васильовича в російській драматургії були лише дві достойні п'єси: «Недоросток» Фонвізіна та «Горе від розуму» Грибоєдова. Театри вимагали появи своїх національних п'єс, сюжетів і характерів. «Ревізор» став тією комедією, яка вивела на сцену «російський характер» і висміяла всі суспільні вади і людські недоліки, які були породжені самодержавно-кріпосницьким устроєм.

Історія появи комедії Гоголя «Ревізор»

В жовтні 1835 року Гоголь писав до Пушкіна: «Сделайте милость, дайте какой-нибудь сюжет, хоть какой-нибудь смешной или не смешной, но чисто русский анекдот. Рука дрожит написать тем временем комедию.... Сделайте милость, дайте сюжет, духом будет комедия из пяти актов, и, клянусь, будет смешнее черта ...»

І Пушкін подарував Гоголю сюжет. Поет розповів про якогось Павла Свинына, котрий приїхав до Бессарабії та видавав себе за поважного петербурзького чиновника, і лише після того, як почав брати хабарі в арештантів, його зупинили. Крім того, Пушкін розповів як в 1833 році, коли він збирав матеріал про історію пугачовського повстання, місцевий губернатор вирішив, що перед ним таємний ревізор, котрого заслали перевірити губернську адміністрацію. Подібні історії не були рідкістю в російській дійсності того часу. Відомий український письменник Квітка-Основ'яненко використав подібний сюжет для власної комедії «Приїжджий зі столиці».

Робота Гоголя над комедією «Ревізор»

Гоголь отримав сюжет майбутньої п'єси в жовтні 1835 року, комедію написав вже в грудні. Але це була перша редакція. Насправді, над п'єсою він працював до 1842 року. Всі ці роки він трудився над підсиленням викривально-сатиричного звучання комедії, котра стала відображенням не поодинокого випадку, а узагальнюючим зображенням типових явищ російської дійсності. В Москві прем'єра відбулася в травні 1836 року у МХАТі. Роль городничого виконував великий українець, товариш Т.Г.Шевченка – М.Щепкін.

Повторення вивченого матеріалу

- Пригадайте, що таке комедія, конфлікт, ремарка, монолог, діалог, дійові особи, мізансцена, афіша.

Словникова робота

Богоугодний заклад – це заклад, куди входили богадільня, лікарня, будинок для сиріт і утримувалися на кошти заможних людей для «догоди Богу».

Богадільня– будинок для літніх людей.

Городничий– голова міста.

Пристав– наглядач, посадова особа, яка спостерігає за будь-ким.

Промовисті прізвища – прізвище, в якому міститься характеристика людини, котра його носить.

Поштмейстер– начальник поштового відділу.

Чиновник – державний службовець.

Бесіда

Чому місто, де відбуваються події, має дивну назву N?

-Чи потрібно боятися службовцям перевірки ревізора?

-Коли службовець боїться приїзду перевіряючого?

-Чому чиновники міста N так злякалися ревізора?

-Як у репліках персонажів та в авторських ремарках передано стан городничого при повідомленні про приїзд ревізора?

-Чому саме він найбільше наляканий цією подією?

-Як характеризують городничого поради, котрі він дає чиновникам?

Складання «психологічного» портрета героїв

Риси характеру чиновників	Цитати
Дурість і легковажність	«Росія...хоче вести війну, тому підіслала чиновника (ревізора), щоб дізнатись, де зрада».
П'яниці	«...привезли його зранку в смерть п'яного»
Підлість	«...травлю зайців на землях і одного і другого»

Безвідповідальність	«Хворим потрібен вівсяний суп, а в мене в коридорах смердить така капуста, що бережи ніс»
Злодійство	«Скажете, що церкву почали будувати, але вона згоріла»
Невігластво	«Я думаю, що він ледве не генерал»
Хабарництво	«... беру хабарі, але ... хортовими цуценятами»
Безгосподарність	«У вас в передпокої суду охоронці завели домашніх гусей з гусенятами»

- Чим підкорив Хлестаков – «столична штучка» - Анну Андріївну та Марію Антонівну? Які сторони поведінки і характеру цих дам виявилися в цій сцені?
- Що смішить нас у розповіді Хлестакова?
- Чому його не можна назвати шахраєм або хитрим брехуном?
- Як поведуться слухачі під час розповіді «чиновника з Петербурга»?
- Що підштовхує «ревізора» розповідати про себе небилиці?
- Яким постає Петербург із його розповіді?
- Чи тільки Хлестаков має кумедний вигляд у цій сцені? Аргументуйте.

Вправа «Цитатна доріжка»

- Доберіть цитати, які розкривають риси характеру Хлестакова.
- «Він і грошей не платить і не їде...».
- «Він втарілки до нас заглянув».
- «Прогуляв дорогою гроші, голубчик».
- «Добре було б насправді що-небудь путнє, а то бідний чиновничок!».
- «Бувало весь одяг до останньої сорочки програє..., в карти грає...».
- «Якщо б я в Пензі тоді не програв...».
- «Краще похолодати, але приїхати додому в петербурзькому костюмі».
- «Я прямо піду до міністра!».

- «Батько думає, що в Петербурзі, то тобі одразу і Володимира в петлиці дадуть».
- «Я люблю поїсти».
- «Я з Пушкіним на короткій нозі».
- «У мене перший будинок в Петербурзі».

Створення асоціативного грона до образу Хлестакова

1. Не виразна зовнішність.
2. Дешевий партикулярний одяг.
3. Очі бігають як звірки.
4. Низькорослий; непоказний вид.
5. Напускне тринькання.
6. Показне франтівство.
7. Хибна делікатність.
8. Легковажний брехун.
9. Душевна нерозвиненість.
10. Невігластво.

Складання портрету Хлестакова

Реальний	Вигаданий
23-літній молодик. Безрідний провінціал. Бідний чиновник 14-го класу. Програвся у карти. Без гроша в кишені. Фантасмагоричні вигадки про себе. Брехун як риса характеру.	Головнокомандуючий, що приймає парад. Знайомий актрис театру. Товариш Пушкіна. Пише книги. Друкується в журналах. Має перший будинок у Петербурзі. Дає щорічні бали. Отримує суп із Парижа. Грає у віст із іноземними послами. Збирає державну раду. Очікує звання фельдмаршала.

Створення художнього грона до образу Хлестакова

Яка рослина, тварина, предмет асоціюються з образом Хлестакова? Аргументуйте? (Будяк, мавпа, шило.)

Вивчення поняття «хлестаковщина»

«Хлестаковщина» - своєрідний тип кар'єризму, при якому людина видає себе за того, ким вона хоче бути, але ким ніколи стати не зможе; це нестримне і безсоромне хвастання, постійні вигадки і брехня; фразерство, легковажність і пусті балачки.

Коментар. Псевдоревізор Хлестаков – найголовніше криве дзеркало характерів провінційних чиновників, змальованих Гоголем. Саме в спілкуванні з ним висвітилися всі глибини принизливості, чиношанування, підлабузництва, невігластва, дурості, тупості, брехливості батьків міста. Автор довго не міг знайти своєму героєві прізвище. Спочатку він був Скакунов, потім Хласков і Перепьолкін. З часом появиться прізвище Хлестаков, яке буде вказувати на те, що герой легковажний брехун. Але це не зовсім так

Реалізм. Творчість Оноре де Бальзака - 13.01.2022 р.

Завдання. Опрацюйте матеріал підручника по темі «Реалізм XIX ст.» (с.147-150). Запишіть у зошит відповіді на запитання.

- Що таке реалізм?
- Коли і де виник реалізм?
- Хто вперше ввів поняття реалізм?
- Які основні ознаки реалізму?

- Які жанри набули найбільшої популярності в епоху реалізму?
- Кого з представників епохи реалізму ви знаєте?

Перегляньте матеріал за посиланням https://youtu.be/-sDHhy_dmhI

О.де Бальзак і Україна

У 1832 р. письменник отримав листа, що надійшов з Одеси, за підписом «Іноземка» з приводу його роману «Тридцятирічна жінка». Авторка листа не упала перед талантом Бальзака, а мислила критично. Ця жінка не була схожа на всіх інших, лист збудив цікавість, а підпис «іноземка» - заінтригував письменника. Авторкою послання виявилася родовита й багата польська поміщиця Евеліна Ганська, уроджена графиня Ржевувська, власниця маєтку поблизу Бердичева. Письменник почав листування з жінкою, а згодом зустрівся з нею у Швейцарії.

Ганська була вродливою вельможною жінкою. Між письменником і Евеліною зав'язались дружні стосунки, які невдовзі переросли в справжнє кохання. Вони не могли одружитись, адже Евеліна мала чоловіка. Венцеслав Ганський помер у 1841 році, але закоханим через різні обставини довелося чекати на вінчання ще довгих дев'ять років. Вони зустрічались у різних містах і країнах Європи: у Швейцарії, Відні, Дрездені, Санкт-Петербурзі, а зрештою одружились у Бердичеві. Бальзак двічі відвідував Україну: у вересні 1847 - січні 1848 р. і протягом останніх місяців 1849-го до квітня 1850 року. Окрім Верховні, маєтку Ганської, він кілька разів був у Бердичеві. Україна вразила його своїми полями і родючою землею.

«...Це пустеля, царство хлібів, ці мовчазні прерії Купера, — захоплено зазначав він. — Тут починається український чорнозем, шар чорного і тучного ґрунту завтовшки футів п'ятдесяти, а іноді навіть і більше». Особливе враження справили на Бальзака українські пісні, музика, запальний «Гопак» та вишиті рушники, сорочки, запаски.

Разом з Ганською Бальзак відвідав Київ і так описав його красу і велич у листі до Лори де Сюрвіль:

«...Ось я і побачив цей Північний Рим, це татарське місто з трьомастами церквами, з багатствами Лаври і Святої Софії українських степів. Добре поглянути на це ще разок...».

У 1847, 1848 і 1850 роках відвідав Київ (загалом було 6 візитів письменника до Києва). Зупинявся у будинку польських магнатів Ганських на Печерську (неподалік теперішньої вулиці Липської), почав писати нарис «Лист про Київ». Бував у Контрактовому будинку на Подолі під час контракткових ярмарків. Тривалий час жив у селі Верхівня (нині Житомирської області), в маєтку Ганських (з осені 1847 по лютий 1848 року та з осені 1848 року по квітень 1850 року).

Наприкінці вересня 1848 року, їдучи до Е. Ганської у с. Верхівня, чекаючи вирішення прикордонних формальностей, на 4 дні зупинився у містечку Вишнівець (нині смт Збаразького району Тернопільської області) в палаці князів Вишневецьких, де жила дочка Ганської Анна, заміжня за графом Ж. Мнішеком. Враження про Вишнівець виклав у листах до Евеліни, назвавши, зокрема, палац і парк на березі Горині «польським Версалем» і запропонувавши проєкти вивезення з Вишнівеччини деревини для будівництва залізниці та спорудження тут ставків, суконної фабрики.

У 1850 році одружився з Евеліною Ганською. Вінчання відбулося 2 березня 1850 року в костьолі Святої Варвари міста Бердичева. На вінчанні були присутні дочка Евеліни — Анна, Густав Олізар та граф Жорж Мнішек. Вінчали молоде подружжя Житомирський прелат Віктор Ожаровський та канонік Йосип Білобоцький. Але не судилося закоханим довге щастя. Давня хвороба прогресувала. «Вибач, друже, я дуже втомився, - писав у останньому листі Оноре де Бальзак, - ця хвороба висмоктує з мене життя. І так болісно висмоктує... Знаю, що вже залишилося кілька днів... Нарешті муки мої і страждання скінчаться... Нещодавно мене відвідав Віктор Гюго. Коли він вийшов, я почув, як він сказав друзям: «Європа втрачає у ці дні велику людину...». Отже, жив я не дарма...». 18 серпня 1850 року серце письменника зупинилося.

У 2011 році в Бердичеві, навпроти костелу Святої Варвари, було відкрито пам'ятник славетному письменнику. Автором погруддя став житомирський скульптор Василь Фешенко.

Наскрізною темою у творчості Бальзака проходить згубність впливу грошей на людину. Найяскравіше цю тему письменник висвітлив у повісті «Гобсек».

Завдання. Прочитайте повість «Гобсек»

Зарубіжна література. 04.11.2021

Тема: Специфіка німецького романтизму і творчість Г. Гейне. «Книга пісень»: особливості композиції збірки, образ ліричного героя, фольклорні елементи. Утілення високого почуття кохання у віршах митця.

РОМАНТИЗМ (відповіді запишіть у зошит)

Що ви знаєте про романтизм як напрям мистецтва? (Романтизм — напрям у літературі та мистецтві першої чверті XIX ст., для якого є характерним зображення ідеальних героїв і високих почуттів.)

У чому полягає суть романтизму? (У зображенні незвичайної людини в незвичайних обставинах)

Що є витоками, першоосновою творів романтиків? (Усна народна творчість, легенди, розповіді. Романтики намагались створювати свою національну культуру, їх цікавила історія рідної країни.)

Укажіть найвизначніші досягнення романтиків у літературі. (Створення нових жанрів: роману, поеми та ліричної поезії)

Назвіть найвідоміших письменників, імена яких пов'язані з романтизмом. (В. Скотт, Ж. Санд, В. Гюго, Е. Гофман, Ф. Купер, Е. По, Дж. Байрон, Г. Гейне, А. Міцкевич, П. Шеллі, Ш. Петефі)

Г. Гейне – найвідоміший лірик світу. (перегляньте відео за посиланням <https://youtu.be/bewUco7bXaQ> прочитайте матеріал у підручнику, зробіть короткий запис у зошити)

ПАСПОРТ-ХАРАКТЕРИСТИКА ЗБІРКИ «КНИГА ПІСЕНЬ»

1) Провідна тема збірки «Книга пісень» — тема нерозділеного кохання, страждання ліричного героя за втраченим коханням.

2) Композиція збірки — 215 віршів, поділені на 5 циклів.

Три етапи нерозділеного кохання	«Юнацькі страждання»	Муки нерозділеного кохання
---------------------------------	----------------------	----------------------------

Епілог (не пов'язаний з історією кохання.)	«Ліричне інтермецо»	Страждання як одвічна історія
	«Знову на Батьківщині»	Спогади про пережиту драму
	«Північне море»	Філософська лірика
	«З подорожі на Гарц»	Враження від подорожі на гірський масив Гарц

3) Жанрові особливості збірки «Книга пісень»: вірші в стилі народної пісні, балади, романси, сонети, пейзажні замальовки, вірші на випадок, вірші-роздуми, сатиричні мініатюри.

4) Стильові особливості «Книги пісень»: теми й мотиви з усної народної творчості; форма близька до пісні; смислові образні контрасти; ліричний монолог; мова наближена до розмовної; одухотворення явищ природи; немає складних метафор чи алегорій; антитеза, повтори, іронія, мелодійність, паралелізм, розмаїття символічних образів.

5) Уся збірка орієнтована на німецьку поезію, устами ліричного героя ніби говорить сам автор, музичність.

6) Ліричний герой увібрав всі риси романтичної натури: закоханий, самотній, відвертий та щирий у своїх почуттях. Його душа вразлива й ніжна, тож трагедію кохання ліричний герой сприймає як світову катастрофу, але не зосереджений лише на своїх особистих переживаннях.

Літературний диктант (письмово у зошитах, записуйте лише відповіді)

- 1) Назву збірки «Книга пісень» Гейне запозичив у... (Петрарки).
- 2) Лейтмотивом «Книги пісень» є тема... (кохання).
- 3) «Книга пісень» має ...? частини. (4.)
- 4) Більшість віршів збірки написані в дусі ... (народних пісень).
- 5) Лорелея — це... (русалка).
- 6) Своїм співом Лорелея призводила човнярів... (до загибелі).
- 7) Літературний напрям, що знайшов своє відображення у творчому доробку Г. Гейне, — це... (романтизм).
- 8) Тема вірша Г. Гейне «Самотній кедр на стромині». (Нерозділене кохання.)
- 9) Стільки разів за життя автора була видана «Книга пісень»? (13.)
- 10) Легенда про русалку стала основою поезії... («Не знаю, що стало зо мною...».)
- 11) На створення збірки «Книга пісень» Гейне надихнуло нероздільне кохання до... (сестер Амалії та Терези).
- 12) «Книгу пісень» Генріх Гейне написав під впливом творчості англійського поета-романтика... Дж. Байрона).

Вивчить вірш напам'ять «Не знаю, що стало зо мною...»